

Opracowanie na rzecz: Gmina Oborniki

Urząd Miejski w Obornikach
ul. Piłsudskiego 64, 64-600 Oborniki

Opinie lokalnej społeczności na temat rewitalizacji oraz obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Raport nt. wyników ankiety, v. 1

Armageddon Biuro Projektowe

Katedra Projektowania
Architektonicznego
Wydział Budownictwa i
Architektury

Katedra Architektury
Wydział Budownictwa i
Architektury
i Inżynierii Środowiska

WYDZIAŁ BUDOWNICTWA
ARCHITEKTURY
I INŻYNIERII ŚRODOWISKA

Armageddon Biuro Projektowe, ul. Kmieca 10A, 61-654 Poznań

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Al. Piastów 17, 70-310 Szczecin

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy
Ul. Prof. S. Kaliskiego 7, 85-796 Bydgoszcz

Poznań – Oborniki – Szczecin – Bydgoszcz, wrzesień 2016 – luty 2017

ARMAGEDDON BIURO PROJEKTOWE

ZAKŁAD PROJEKTOWANIA ZINTEGROWANEGO
DEPARTMENT OF INTEGRATED DESIGN

Katedra Projektowania Architektonicznego, WBiA, ZUT

Katedra Architektury, WBAiŚ, UTP

W opracowaniu wykorzystano elementy
autorskiej metody planowania partycypacyjnego Metoda P.R.S., Robert Barełkowski + zespół

A4F LAB – skład zespołu:

Kierownik zespołu: Robert Barełkowski, prof. ZUT, dr hab. inż. arch., PAN Poznań, WOIA, SARP,
ICOMOS PL

Katarzyna Barełkowska, mgr inż. arch., UTP
Leszek Chlasta, mgr inż. arch., UTP
Łukasz Rosiak, mgr inż. arch., UTP
Łukasz Wardęski, mgr inż., UTP
Adriana Szubryt-Obrycka, mgr inż. arch., ZUT

współpraca (Armageddon Biuro Projektowe)
Zbigniew Barełkowski, inż.
Michał Beyga, mgr inż. arch.
Alicja Barełkowska

Spis treści

1. Geneza opracowania	4
2. Cel i metoda badania	6
3. Analiza struktury respondentów	13
3.1. Struktura płci respondentów	13
3.2. Struktura wieku respondentów	14
3.3. Wykształcenie respondentów	14
3.4. Zatrudnienie respondentów	15
3.5. Miejsce zamieszkania respondentów	16
4. Analiza wyników ankiety	17
4.1. Ocena możliwości wpływu mieszkańców na sprawy lokalne	17
4.2. Ocena skali zaangażowania i kierunków działań władz Gminy	18
4.3. Diagnoza podstawowych problemów społeczno-gospodarczych	19
4.4. Uznanie zasadności działań rewitalizacyjnych	21
4.5. Lokalizacja przestrzenna działań rewitalizacyjnych	22
4.6. Ocena wyznaczonego zakresu terytorialnego jako obszaru rewitalizacji	24
5. Wnioski	26
Referencje	29
Załącznik nr 1	31
Adnotacje własne respondentów w pytaniu nr 3	
Załącznik nr 2	32
Adnotacje własne respondentów w pytaniu nr 5	
Załącznik nr 3	34
Adnotacje własne respondentów w pytaniu nr 6	

1. Geneza opracowania

Opracowanie zostało przygotowane na rzecz Gminy Oborniki w kontekście realizacji elementów partycypacji społecznej wymaganej przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1777), zwanej dalej Ustawą.

Podstawą do prowadzenia prac nad procesem rewitalizacji stała się Krajowa Polityka Miejska przyjęta 20 października 2015 roku uchwałą nr 198 Rady Ministrów, w której wskazano, iż rewitalizacja jest najbardziej zaawansowanym procesem przemian realizowanym na obszarach zdegradowanych. Realizacja procesu rewitalizacji powinna odnosić się do wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria terytorium oraz w wyniku wspólnych wysiłków różnych podmiotów spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększać jego atrakcyjność dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawiać jakość życia.

Z kolei zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o rewitalizacji przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. W przypadku gdy gmina zamierza realizować przedmiotowe zadania własne rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji (art. 8 ust. 1).

Gmina Oborniki przystąpiła do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Oborniki (GPRGO), a w dniu 9 grudnia 2016 roku przedstawiono do publicznej konsultacji propozycję obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także zorganizowano proces partycypacyjny. Badanie ankietowe omawiane w niniejszym dokumencie jest częścią tego procesu.

Ustawa w Art. 5., ust. 1., stwierdza, że partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, o którym mowa w art. 7. Komitet Rewitalizacji powoływany będzie w późniejszym czasie, natomiast zapewnienie uczestnictwa w konsultacjach, ale i w przepływie informacji stanowi istotny komponent przejrzystości procedury, a także uczynienia założeń tworzonych na szczeblu Rady Miejskiej możliwie jak najbardziej skorelowanymi ze społecznymi potrzebami. Ankieta stanowi formę konsultacji społecznych opisaną w Art. 6, ust. 3, pkt. 1 ustawy. Zgodnie z treścią Art. 6, ust. 4 konsultacje w formie ankiety są formą obowiązkową jeśli chodzi o partycypację w procedurze rewitalizacyjnej. Stanowi to więc wypełnienie ustawowego obowiązku, ale niesie liczne korzyści związane z rozpoznaniem problemów społecznych, z rozpoznaniem społecznych preferencji, z budowaniem kanałów wymiany informacji między organami

władzy, a mieszkańcami – często zwykłymi obywatelami, których głos w innym przypadku nie miałby szansy być wypowiedzianym publicznie i usłyszany.

Wykonanie elementów programu badawczego Gmina Oborniki powierzyła zespołowi Armageddon Biuro Projektowe, które w ramach realizowanej procedury wykonało zadanie w powiązaniu z pracownikami Zakładu Projektowania Zintegrowanego, Katedry Projektowania Architektonicznego Wydziału Budownictwa i Architektury Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, a także Katedry Architektury Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy. Zespół ten w ramach prowadzonych prac studialno-badawczych przygotował program aplikacji Metody P.R.S. i implementowanych już wcześniej form partycypacyjnych.

2. Cel i metoda badania

Niniejsze opracowanie podsumowuje jeden z elementów partycypacyjnych procedury rewitalizacyjnej prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1777). Decyzje podejmowane przez władze Gminy w procedurze rewitalizacyjnej są obliczone na wywołanie określonych skutków w sferze społeczno-gospodarczej, przede wszystkim przez zbudowanie mechanizmów wspierających pozytywne przemiany społeczne i gospodarcze dzięki rozpoznaniu newralgicznych miejsc, w których Gmina powinna interweniować (obszary najbardziej zagrożone różnymi negatywnymi zjawiskami i tendencjami), a także na udostępnieniu i stymulowaniu impulsów pobudzających do aktywności mieszkańców, przede wszystkim wybranych obszarów. Ustawa wśród interesariuszy procesu rewitalizacji (Art. 2, ust. 2) wymienia wiele podmiotów, z pewnością są to nie tylko mieszkańcy obszarów objętych procedurą rewitalizacji. Warto zauważyć, że choć idea wprowadzania rewitalizacji powiązana jest z konkretną lokalizacją lub konkretnymi lokalizacjami, to poszukiwane są takie obszary i takie sposoby działania, by ich skutki dotyczyły jak największej grupy populacji, a nawet osób nie zamieszkujących na stałe danej gminy. Ustawa wskazuje wyraźnie na potrzebę zapewnienia partycypacji społecznej w procesie ustalania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a następnie w podejmowaniu samego gminnego programu rewitalizacji (Art. 3, ust. 2).

Obecny etap opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Oborniki (GPRGO) to etap wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Etap ten wymaga ustalenia potencjalnych możliwości lokalnej społeczności w zakresie zaktywizowania, percepcji społecznej skuteczności reprezentacji przez władze Gminy (Rada Miejska, Burmistrz), a także podstawowych problemów rewitalizacji (zagadnienia ogólne), potrzeby rewitalizacji i lokalizacji procesów rewitalizacyjnych preferowanych przez mieszkańców Gminy.

Zespół opracowujący badanie i przygotowujący ten element partycypacyjny do przeprowadzenia w zakresie samego zbierania ankiet przez Urząd Miejski w Obornikach, świadomy ograniczeń związanych z możliwościami pozyskiwania danych o opinii społecznej, widział konieczność przygotowania ankiety w formie możliwie prostego zestawu pytań, który może odpowiedzieć na wskazane kwestie, ale równocześnie nie być uciążliwym dla respondenta – pozwalając skupić się na wskazanych kwestiach. Badanie prowadzone było w zintegrowanym wysiłku Urzędu Miejskiego w Obornikach, do którego należało przygotowanie kopii ankiet, rozprowadzenie ankiet wśród respondentów, a także zebranie wypełnionych ankiet, natomiast samą ankietę zaprojektował zespół badawczy głównego wykonawcy

Armageddon Biuro Projektowe, wspierany przez pracowników jednostek naukowych (wszelkie prawa autorskie osobiste i majątkowe do opracowanej ankiety w posiadaniu kierownika zespołu) – Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy oraz pracownik Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Zapewnienie zrozumienia treści ankiety gwarantował arkusz informacyjny, wyjaśniający cele ankiety, wskazujący podmioty prowadzące badanie, zasadniczą metodę przeprowadzenia badania, sugestie o sposobie użycia wyników, wreszcie załącznikiem była graficzna reprezentacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w konturze proponowanym na podstawie analiz opracowanych przez Armageddon Biuro Projektowe zgodnie z Art. 4, ust. 1 Ustawy. Przeprowadzenie ankiety sprzężono także z konsultacjami prowadzonymi w różnych lokalizacjach na terenie Gminy tak, aby można było omówić wyniki ankiety, prezentując je przedstawicielom lokalnych społeczności nie tylko w samym mieście Oborniki, ale i w obszarach wiejskich. Dzięki temu zapewniono realizację wszystkich celów partycypacji, określonych w Art. 5, ust. 2, pkt. 1-6 Ustawy, choć trzeba tu przyznać, że konsultacje, nie będące częścią badania ankietowego, nie zaktywizowały mieszkańców w stopniu zadowalającym ze względu na niższe od przewidywanego zainteresowanie członków lokalnych społeczności – pomimo zróżnicowanych form docierania do respondentów: bezpośrednio, za pośrednictwem sołtysów, za pośrednictwem osób dystrybuujących ankiety itd.

Badanie przeprowadzono jako badanie anonimowe pośrednie, realizowane analogowo (rozprowadzenie ankiet) oraz elektronicznie (strona internetowa z formularzem ankietowym). W ten sposób podjęto próbę zbilansowania techniki ankiety pośredniej rozdawanej (która wypełniana jest w większym stopniu przez osoby starsze) z technikami CAWI (computer assisted web interviewing; znacznie częściej korzystają z nich osoby młodsze). Badanie dotyczyło próby niereprezentatywnej, przy odchyłkach większości parametrów próby badanych nie przekraczających 10%, jednak w przypadku struktury wykształcenia zebrana próba wykazała nadreprezentację osób o wyższym wykształceniu (należy jednak pamiętać, że struktura związana z wykształceniem była ostatnio badana w 2002 roku, zatem od tego czasu mogły nastąpić istotniejsze zmiany, zwiększające udział osób lepiej wykształconych). Uznano badanie próby niereprezentatywnej uznano za w pełni dopuszczalne ze względu na cel przeprowadzenia badania, jakim jest dotarcie do jak największej liczby zainteresowanych, którzy mogliby wypowiedzieć się w sprawie zasięgu terytorialnego i hierarchii ważności partykularnych lokalizacji interwencyjnych w ramach programu rewitalizacji. Zadano pięć pytań podstawowych i jedno dodatkowe. Pytanie pierwsze dotyczyło określenia poczucia respondenta, jak ocenia on (ona) możliwości wpływu na decyzje podejmowane w Gminie – pytanie zamknięte, ze skalą werbalną zrównoważoną (2/2) oraz z opcją odmowy udzielenia odpowiedzi („nie wiem”/nie podano). Pytanie drugie miało za zadanie wskazać odczucie respondenta na temat tego, w jakim stopniu władze Gminy skutecznie odzwierciedlają potrzeby mieszkańców Gminy – pytanie zamknięte,

ze skalą werbalną niezrównoważoną (1/3) stanowiącą analogię do ocen szkolnych (niedostateczny, dostateczny, dobry, bardzo dobry) oraz z opcją odmowy udzielenia odpowiedzi („nie wiem”/nie podano).

Pytanie trzecie rozpoznać miało problemy dostrzegane przez respondentów jako najważniejsze z punktu widzenia realizacji zadań rewitalizacyjnych – pytanie półotwarte (z dodaną opcją otwartej wypowiedzi dostosowanej do katalogu – problemy społeczne lub społeczno-gospodarcze), koniunktywne z możliwością wyboru do 3 możliwych problemów, w tym wpisania własnej propozycji zdefiniowania problemu, oraz z opcją odmowy udzielenia odpowiedzi („nie wiem”/nie podano). Warto zauważyć, że wybór wielokrotny problemu pozwala na precyzyjniejsze ustalenie ważności zagadnień, które powinny być odzwierciedlone w programie rewitalizacji. Pytanie czwarte zdąża do potwierdzenia, czy działania rewitalizacyjne (w kształcie opisanym dla respondentów w obowiązkowo załączanej karcie informacyjnej, w której między innymi cytowane są zapisy ustawowe) powinny być w Gminie podejmowane – pytanie zamknięte, z odpowiedzią jednoznaczną, z wydzielonymi opcjami odpowiedzi „nie wiem” oraz możliwą odmową udzielenia odpowiedzi (nie podano). Pytanie piąte precyzowało katalog najistotniejszych lokalizacji predestynowanych do interwencji rewitalizacyjnych – pytanie półotwarte (z dodaną opcją otwartej wypowiedzi dostosowanej do kategorii odpowiedzi – lokalizacja), dysjunktywne z możliwością wpisania własnej propozycji lokalizacji, oraz z opcją odmowy udzielenia odpowiedzi („nie wiem”/nie podano).

Tabela nr 1. Zestawienie struktury ankiety co do typów pytań.

Typ pytania	Podtyp	Pytanie 1	Pytanie 2	Pytanie 3	Pytanie 4	Pytanie 5	Pytanie 6
pytanie otwarte	-						
pytanie półotwarte	dysjunktywne						
	koniunktywne			3			
pytanie zamknięte	z odpowiedzią jednoznaczną						
	dysjunktywne						
	koniunktywne						
	ze skalą werbalną zrównoważoną	2/2					
	ze skalą werbalną niezrównoważoną		1/3				

Pytanie szóste uznano za dodatkowe, gdyż odwoływało się do załącznika graficznego pokazującego reprezentację terenu Gminy Oborniki na arkuszu A4, a zatem o dość limitowanej czytelności – a także odwołanie do możliwości podejrzenia załącznika w większej skali na stronie internetowej (dostępnej jednak dla części respondentów). Pytanie szóste jest pytaniem półotwartym, w którym dopuszczało się możliwość zasugerowania zmiany załącznika graficznego, względnie możliwe było uznanie załącznika za akceptowalny (bez skalowania – akceptowanie określono explicite jako całościowe), bądź nieakceptowalny (bez skalowania). Ze względu na ograniczenia jakości załącznika graficznego respondentom umożliwiono wskazanie tego faktu i wybór opcji uznania załącznika za nieczytelny lub niewystarczający do zajęcia stanowiska w postulowanej kwestii, pozostawiono też opcję odmowy udzielenia odpowiedzi („nie wiem”/nie podano).

Pytania koniunktywne są szczególnie podatne na popełnianie przez respondentów błędów polegających głównie na wyborze większej ilości opcji, aniżeli dopuszczono, by zapewnić porównywalność wyrażanych opinii pomiędzy poszczególnymi ankietowanymi osobami. Zadaniem zespołu badawczego było równomierne przyznanie przywileju wyznaczenia równoważnego prawa i stopnia wpływu na ukształtowanie wyników partycypacji społecznej – w postaci rezultatów rzutujących na decyzje w ramach procedury formowania programu rewitalizacji. Naturalnie, takie ryzyko występuje także w przypadku innych pytań. Ponadto odrębną kwestią jest bilans braku wskazania określonych danych w formularzu. Nie inaczej było w przypadku przeprowadzonego badania w Gminie Oborniki. Jednak zespół badawczy nie eliminował całej ankiety z puli rozpoznawanych opinii – uznawano za nieprawidłowe wyłącznie to pytanie, na które udzielono odpowiedzi błędnej, nielogicznej lub niezgodnej z klarownie opisanymi regułami wypełniania formularza. Trzeba tu wspomnieć, że każde z pytań miało wyraźnie opisaną mechanikę odpowiedzi (wybór jednej odpowiedzi, wybór nie więcej, niż trzech odpowiedzi itp.).

Tabela nr 2. Skala błędów w poszczególnych odpowiedziach – ankieta.

	Pytanie 1		Pytanie 2		Pytanie 3		Pytanie 4		Pytanie 5		Pytanie 6	
	No	%	No	%	No	%	No	%	No	%	No	%
odpowiedzi błędne	0	-	0	-	57	8,9	0	-	42	6,6	1	<0,5
brak udzielonej odpowiedzi	2	<0,5	1	<0,5	1	<0,5	35	5,5	3	<0,5	40	6,3

Procedura eliminacji błędnych odpowiedzi w ankietach została uproszczona do zamiany odpowiedzi błędnej (np. wskazania 6 opcji tam, gdzie dopuszczalne były maksymalnie 3; względnie wskazanie 5

opcji tam, gdzie dopuszczalna była jedna) na opcję „brak odpowiedzi (poprawnej)” oraz do wprowadzenia odpowiedzi do bilansu błędów w odpowiedziach ankietowych. Analogiczna procedura weryfikacji dotyczyła danych podanych w części metryki ankietowej – dane o respondencie.

Tabela nr 3. Skala błędów w poszczególnych odpowiedziach – metryka.

	Pytanie A		Pytanie B		Pytanie C		Pytanie D		Pytanie E	
	No	%	No	%	No	%	No	%	No	%
odpowiedzi błędne	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
brak udzielonej odpowiedzi	2	<0,5	1	<0,5	28	4,4	18	2,8	62	9,7

Wyjątkowo w przeprowadzonym badaniu nie tylko pytanie z katalogiem odpowiedzi koniunkcyjnych zwiększyło ilość błędów, ale i pytanie dysjunktywne (piąte). Sumarycznie to w odpowiedziach na te dwa pytania pojawiło się zdecydowanie najwięcej błędów w działaniach respondentów – mimo dyspozycji zawartej w treści ankiety wyjście poza zakres dopuszczalny odpowiedzi. Ten problem udało się natomiast oddalić w części badania przeprowadzonej metodą CAWI, gdyż narzędzia informatyczne pozwoliły na wyeliminowanie możliwości udzielenia nadmiernej ilości odpowiedzi (co było najczęstszą przyczyną błędu w ankiecie rozdawanej).

Badanie adresowane było do mieszkańców Gminy Oborniki, dotyczyło bowiem eksklusywnie problemów związanych z funkcjonowaniem tej jednostki samorządu terytorialnego. W związku z powyższym oczywiste stało się, że realizacja ankiety przygotowanej w ilości 2500 egzemplarzy, powinna umożliwić uzyskanie procentowego odzwierciedlenia opinii społecznej. Gminę Oborniki zamieszkuje (wg danych za rok 2015) 33668 osób, a miasto Oborniki 18390 osób (2015). W mieście mieszka niemal 55% wszystkich mieszkańców Gminy, choć warto zauważyć tendencję do wzrostu liczby ludności we wsiach, zwłaszcza o bliskiej lokalizacji Według Spisu Powszechnego z 2002 roku odnotowano w Gminie Oborniki najwięcej osób z ukończonym wykształceniem zasadniczym zawodowym (32%) i podstawowym (31%), osób z wykształceniem średnim było (27%), a najmniej natomiast z wyższym (7%), a także osób bez wykształcenia (3%).

Na terenie Gminy podział mieszkańców na płci obejmuje większą ilość kobiet (51%), a mniejszą mężczyzn (49%). Około 17% mieszkańców Gminy to osoby w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież), które nie brały udziału w badaniu ankietowym. Również 17% osób to mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym, osoby te naturalnie brały udział w procedurze badawczej. Powyższe oznacza, że spośród 33668 mieszkańców Gminy Oborniki osoby mogące świadomie wypowiadać się w sprawie rewitalizacji to 27944 mieszkańców.

Tabela nr 4. Odchyłki cech próby respondentów w stosunku do populacji Gminy Oborniki.

Cecha respondenta	Mieszkańcy Gminy Oborniki	Próba respondentów	Odchyłka
Płeć	kobiety – 50,9% mężczyźni – 49,1%	kobiety – 58,8% mężczyźni – 41,2% nie podano – 0,003%	kobiety – +7,9% mężczyźni – -8,1%
Wiek	≤25 – 17,0% 26-65 – 66,0% ≥66 – 17,0%	≤25 – 32,2% 26-45 – 41,9% 46-65 – 17,5% ≥66 – 8,3%	≤25 – +15,2% 26-45 – -3,1% 46-65 – -3,5% ≥66 – -6,7%
Wykształcenie	podstawowe - 31% zawodowe - 32% średnie - 27% wyższe - 7% bez wykształcenia / nie podano - 3%	podstawowe - 25,2% zawodowe - 27,0% średnie - 13,5% wyższe - 30,3% bez wykształcenia / nie podano - 4,1%	podstawowe - +6,8% zawodowe - -5,0% średnie - -13,5% wyższe - +23,3% bez wykształcenia / nie podano - +1,1%
Aktywność zawodowa	brak danych statystycznych	uczeń lub student - 26,9% rolnik - 4,7% przedsiębiorca - 6,7% pracownik - 42,6% bezrobotny - 4,9% emeryt - 11,6% nie podano - 2,7%	nie dotyczy
Miejsce zamieszkania	mieszkańcy miasta - 54,6% mieszkańcy wsi - 45,4%	mieszkańcy miasta - 37,0% - mieszkańcy wsi - 53,4% nie podano - 9,5%	mieszkańcy miasta - +17,6% mieszkańcy wsi - +8,0%

Badanie zakładało dwa progi reprezentatywności, reprezentatywność minimalną założoną na poziomie 1% liczby ludności uprawnionej do wzięcia udziału w badaniu oraz reprezentatywność optymalną określoną na 2,5% liczby ludności uprawnionej do wzięcia udziału w badaniu. Oznacza to odpowiednio, w założeniu minimum, pozyskanie 337 ankiet, natomiast w wariancie optimum 842 ankiet. Pierwszy z

celów został w pełni zrealizowany, natomiast nie udało się uzyskać 842 ankiet, choć w trzech kategoriach z dziewięciu analizowanych próg 2,5% został przekroczony. W przypadku osób młodych wystąpiła tu nadreprezentacja (4,9%).

Tabela nr 5. Udział poszczególnych grup społecznych (płeć, wiek, miejsce zamieszkania).

Nazwa kategorii	Ilość respondentów w danej kategorii	Udział liczby respondentów w liczbie danej grupy mieszkańców uprawnionych do wzięcia udziału w badaniu	Kryterium minimum	Kryterium optimum
[opis]	liczba resp. / liczba mieszkańców danej kat.	%	≥1%	≥2,5%
Wszyscy respondenci	640 / 27944	2,3% populacji Gminy Oborniki – uprawnieni (1,9% całej populacji Gminy)		
Kobiety	375 / 14449	2,6% żeńskiej części populacji Gminy Oborniki		
Mężczyźni	263 / 13495	1,9% męskiej części populacji Gminy Oborniki		
≤25 lat	206 / 4251	4,9% populacji Gminy Oborniki w wieku do 25 lat		
26-45 lat	268 / 11133	2,4% populacji Gminy Oborniki w wieku od 26 do 45 lat		
46-65 lat	112 / 8705	1,3% populacji Gminy Oborniki w wieku od 46 do 65 lat		
≥66 lat	53 / 3855	1,4% populacji Gminy Oborniki w wieku powyżej 65 lat		
Mieszkańcy miasta	237 / 14894 (18390)	1,6% populacji miasta Oborniki – uprawnieni (1,3% całej populacji miasta)		
Mieszkańcy wsi	341 / 12833 (15278)	2,7% populacji wsi Gminy Oborniki – uprawnieni (2,2% całej populacji wsi)		

Ankieta jest realizowana w ramach procedur opisanych w ramach Metody P.R.S. (M-P.R.S.), dla której sposoby działania wskazały pisma Barełkowskiego et al. (2003, 2005, 2006, itd.).

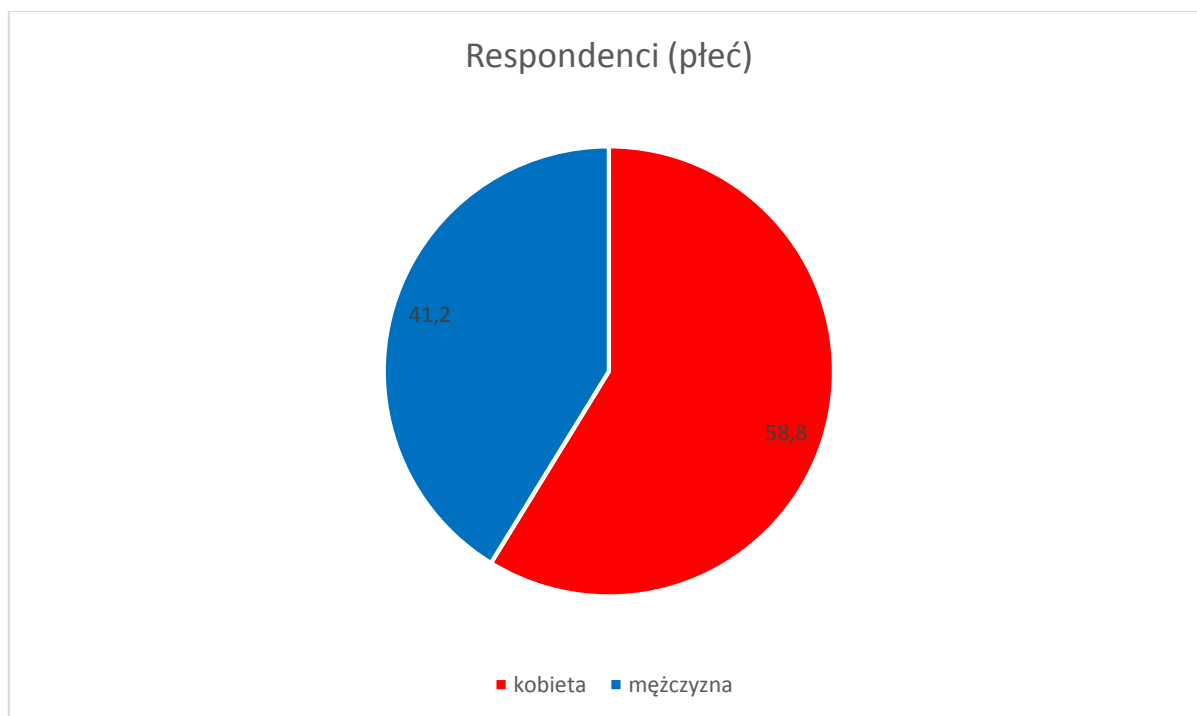
3. Analiza struktury respondentów

W badaniu wstępnym pozyskano ankiety od 640 respondentów. Ankiety pozyskiwano metodą mieszaną – częściowo tradycyjną ankietą dystrybuowaną, a częściowo w ramach metody CAWI, wykorzystując pomoc Urzędu Miejskiego w Obornikach oraz szkół zlokalizowanych w Obornikach. Niereprezentatywna próba respondentów jest w tym badaniu dopuszczalna, argumentację przedstawiono w poprzednim rozdziale.

Zebrane ankiety dzielą się na ankiety tradycyjne w ilości 497 wypełnionych formularzy oraz 143 ankiet wypełnionych elektronicznie. Ankiety tradycyjne kodowano od P0001 do P0497, a elektroniczne od E0001 do E0143.

3.1. Struktura płci respondentów

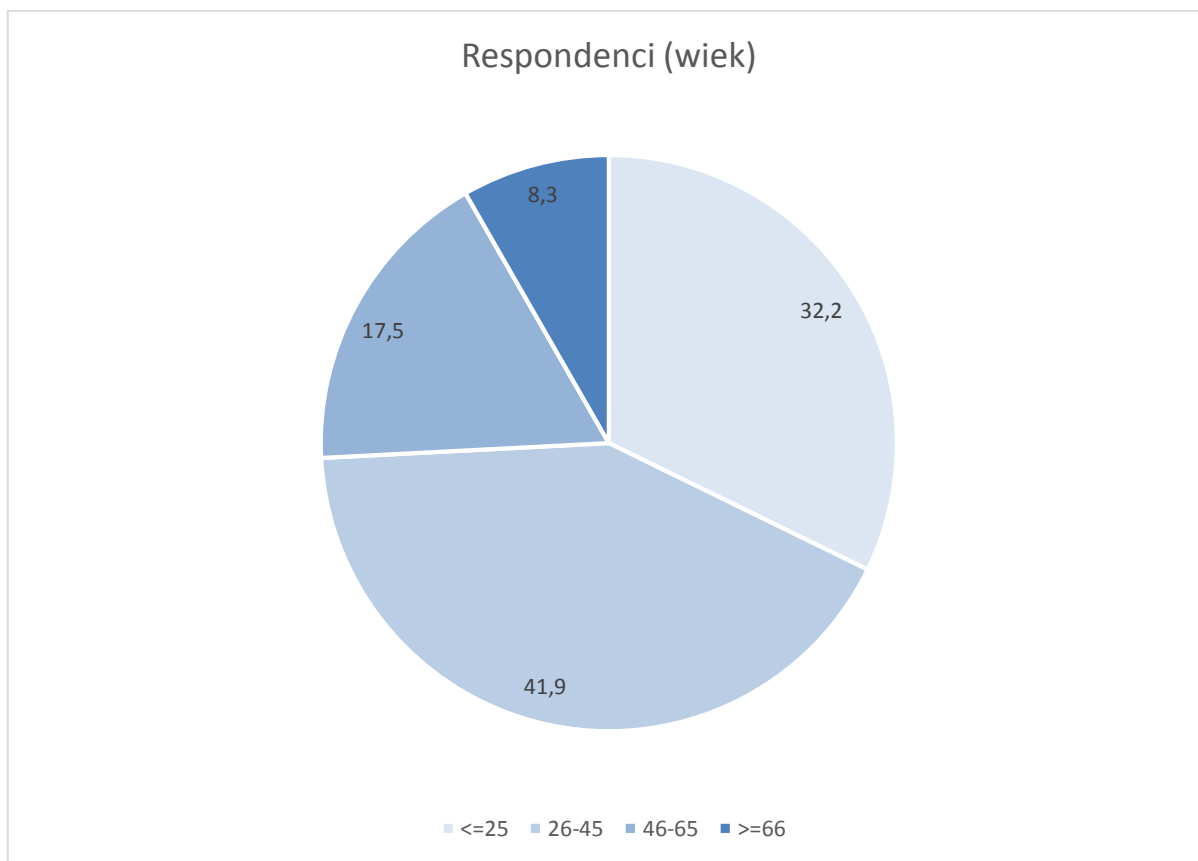
Pośród 640 respondentów większość udzielających odpowiedzi stanowiły kobiety. Było to niemal 59% ankietowanych. Ponad 41% respondentów to mężczyźni. W dwóch ankietach respondenci nie określili swojej płci, lecz stanowi to poniżej 0,5% zapytywanych.

Ryc. 1. Struktura płci respondentów, badanie M-P.R.S., 2017.

3.2. Struktura wieku respondentów

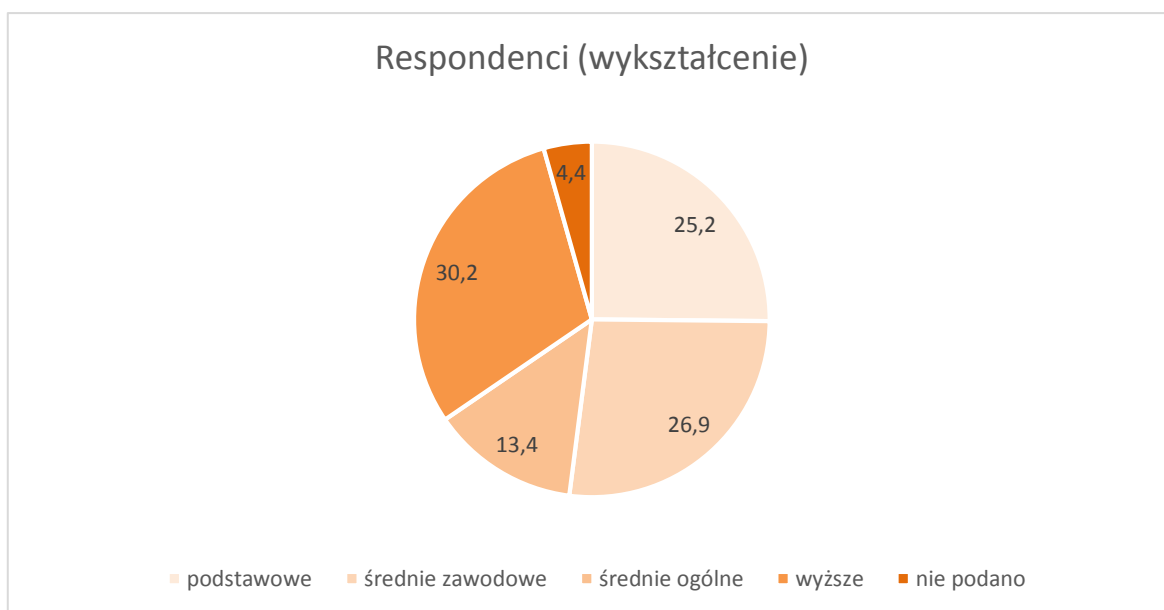
Pośród 640 respondentów zdecydowaną większość udzielających odpowiedzi stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, czyli pomiędzy 26 a 45 rokiem życia – było to 41,9% ankietowanych. Udział młodzieży, reprezentujących pokolenia w wieku przedprodukcyjnym był niższy i wyniósł 32,2%. Ponad 17% stanowiły osoby w wieku 46-65 lat. Osoby w wieku powyżej 65 lat stanowiły nieco ponad 8%. Jedna osoba nie podała swojego wieku, co stanowi zdecydowanie mniej, niż 0,5% respondentów.

Ryc. 2. Struktura wieku respondentów, badanie M-P.R.S., 2017.

3.3. Wykształcenie respondentów

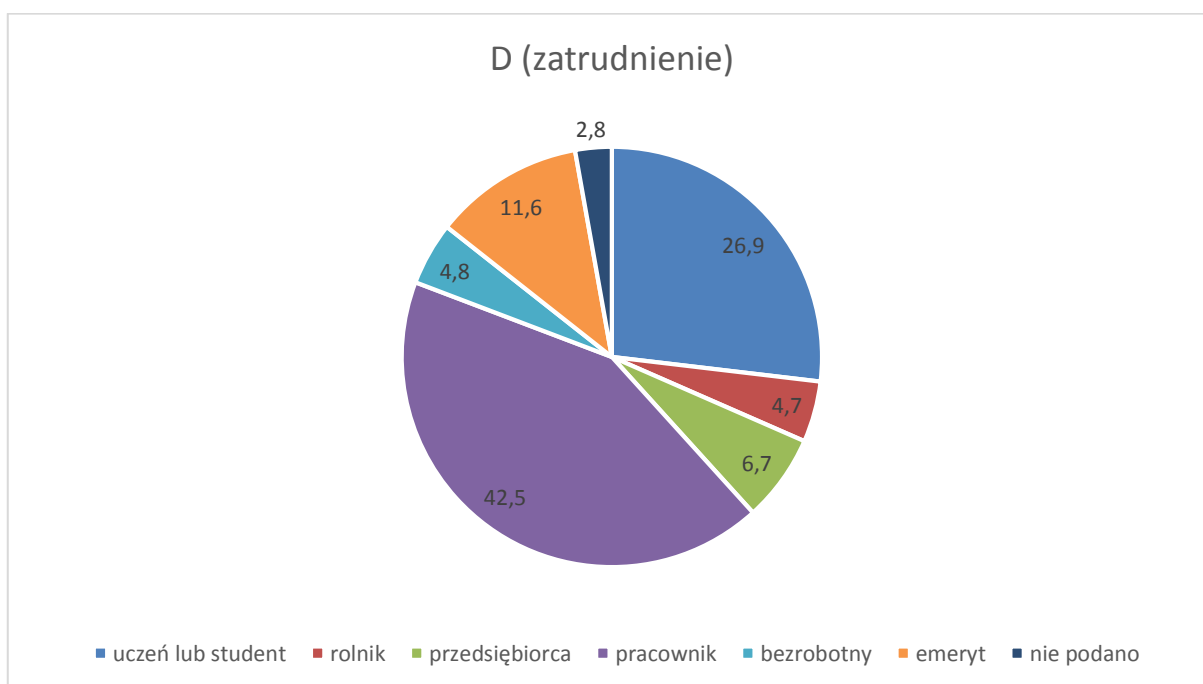
Nadreprezentowano wśród respondentów osoby z wykształceniem wyższym – stanowiły one najliczniejszą grupę, ponad 30%. Wśród respondentów jest 25% osób z wykształceniem podstawowym, a niemal 27% z wykształceniem średnim zawodowym, natomiast ponad 13% legitymuje się wykształceniem średnim ogólnym. Ponad 4% respondentów nie udzieliło odpowiedzi na temat wykształcenia.

Ryc. 3. Struktura wykształcenia respondentów, badanie M-P.R.S., 2017.

3.4. Zatrudnienie respondentów

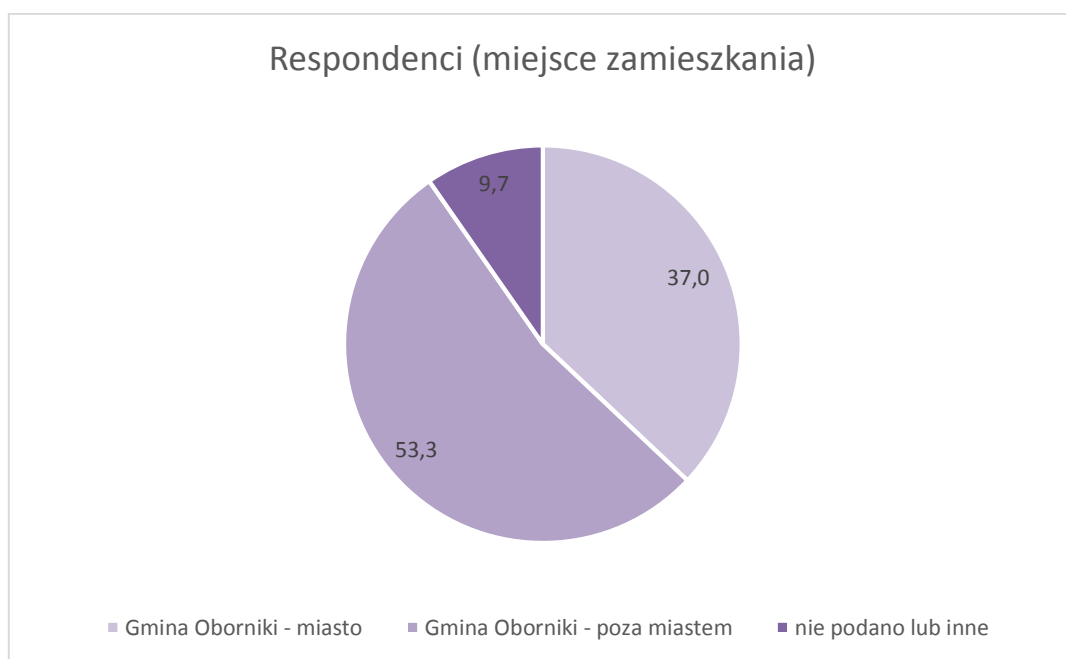
Największą grupą ankietowanych były osoby zatrudniane – pracownicy, było to ponad 42% zapytywanych. Drugą najliczniejszą grupą były osoby w trakcie edukacji (różne szczeble), bo aż niemal 27%. Ponad 11% stanowili emeryci. Po około 5% respondentów pogrupowało się w pulach osób mających status pracodawcy, rolnika, a także bezrobotnego. Zawodu nie określiło niemal 3% indagowanych.

Ryc. 4. Struktura zatrudnienia respondentów, badanie M-P.R.S., 2017.

3.5. Miejsce zamieszkania respondentów

W ramach ankiety rozpoznano także miejsce zamieszkania respondentów. Pośród 640 respondentów zdecydowaną większość udzielających odpowiedzi stanowiły osoby zamieszkujące na wsi, dysproporcjonalnie więcej, aniżeli ma to miejsce w relacji między liczbą mieszkańców miasta Oborniki, a pozostałym obszarem Gminy. Z miasta pochodzi zatem 37% ankietowanych, a z obszarów wiejskich ponad 53%. Miejsca zamieszkania nie określiło niemal 10% ankietowanych.

Ryc. 5. Miejsce zamieszkania respondentów, badanie M-P.R.S., 2017.

4. Analiza wyników ankiety

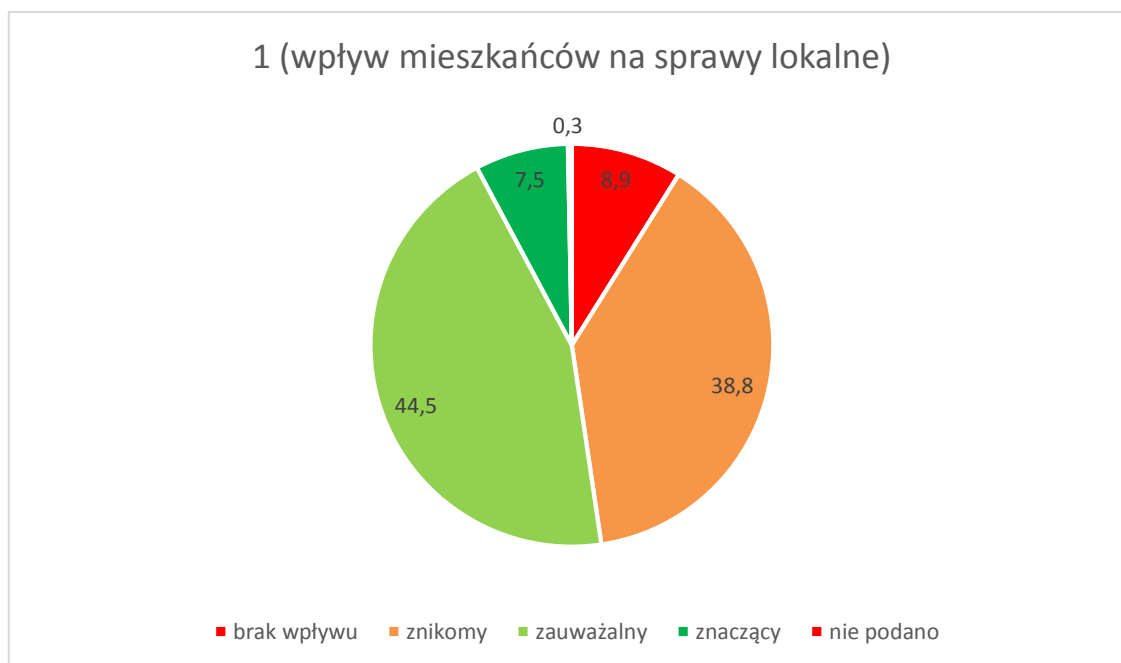
Logika pięciu podstawowych pytań jest pochodną celu ankiety – wstępnej konsultacji zorientowanej głównie na stan aktywności obywatelskiej i postrzegania rozbieżności między aktualną polityką Gminy a oczekiwaniami i ocenami własnymi co do skuteczności samorządu lokalnego, zwłaszcza jego władz. Pierwsze dwa pytania stanowią zatem tło, kontekst dalszych wypowiedzi respondentów. Chodzi bowiem o to, by dostrzec we wskazaniach związanych z rewitalizacją skalę satysfakcji lub jej braku w odniesieniu do tych mechanizmów, którymi Gmina dysponuje, by realizować cele publiczne manifestowane w przestrzeni. Pytanie kolejne, trzecie, ma ustalić katalog podstawowych problemów. Należy pamiętać, że środowisko (przestrzeń) jest nośnikiem zróżnicowanych procesów społecznych, a co za tym idzie, w jednej przestrzeni nakładać się mogą różne wątki i defekty. Pytanie czwarte ma na celu ustalenie społecznego wsparcia dla idei rewitalizacji, a pytanie piąte wskazać konkretny obszar ingerencji – predestynowane do rewitalizacji obszary Gminy. W pytaniach 3 i 5, które pozostają pytaniami półotwartymi z opcją odmowy udzielenia odpowiedzi, wprowadzono element wypowiedzi własnej, przynależnej do kategorii odpowiedzi zdefiniowanych w wachlarzu możliwości. I tak w pytaniu 3 podano odpowiedzi determinujące zróżnicowane problemy potencjalnie występujące w Gminie (jako wynik analiz wstępnych), jednak pozostawiono możliwość wskazania problemów innych i dopisania przez respondenta zagadnienia – wyłącznie w ramach katalogu zagadnień (czyli nie są to klasyczne pytania półotwarte). Z kolei w pytaniu 5 umożliwiono analogicznie dopisanie lokalizacji, jakiej nie wymienia się w katalogu miejsc. Szczególnie w przypadku problemów katalog odpowiedzi zaoferowanych respondentom wydaje się być optymalny, gdyż opcję „inne” wybrało zaledwie 13 osób spośród 640 (czyli ok. 2,0%). Katalog lokalizacji okazał się również skuteczny, jednak tu ilość propozycji respondentów wzrosła do 42 osób (sięgając 6,6%).

4.1. Ocena możliwości wpływu mieszkańców na sprawy lokalne

Zapytano respondentów, jak oceniają swoją możliwość wpływu na sprawy lokalne (w tym decyzje podejmowane przez władze Gminy). Zaoferowano, w ramach pytania zamkniętego i skali zrównoważonej, cztery odpowiedzi z wymuszoną odpowiedzią kierującą (brak odpowiedzi neutralnej): brak wpływu, wpływ znikomy, zauważalny oraz znaczący. Zawarto także możliwość odmowy odpowiedzi lub uznania braku sprecyzowanej opinii w tej kwestii.

W odpowiedziach przeważają nieco opcje pozytywne, jednak różnica ta nie jest duża. Najwięcej odpowiedzi wskazuje na zauważalny wpływ na decyzje podejmowane przez władze – taki punkt

widzenia prezentuje 44,5%. Z kolei 38,8% osób uznaje wpływ za znikomy. Niemal 9% respondentów uznaje, że nie ma żadnego wpływu na decyzje władzy, a po przeciwnej stronie skali – wpływ znaczący – wskazuje 7,5% zapytanych. Odpowiedzi nie udzieliło zaledwie 0,3%.

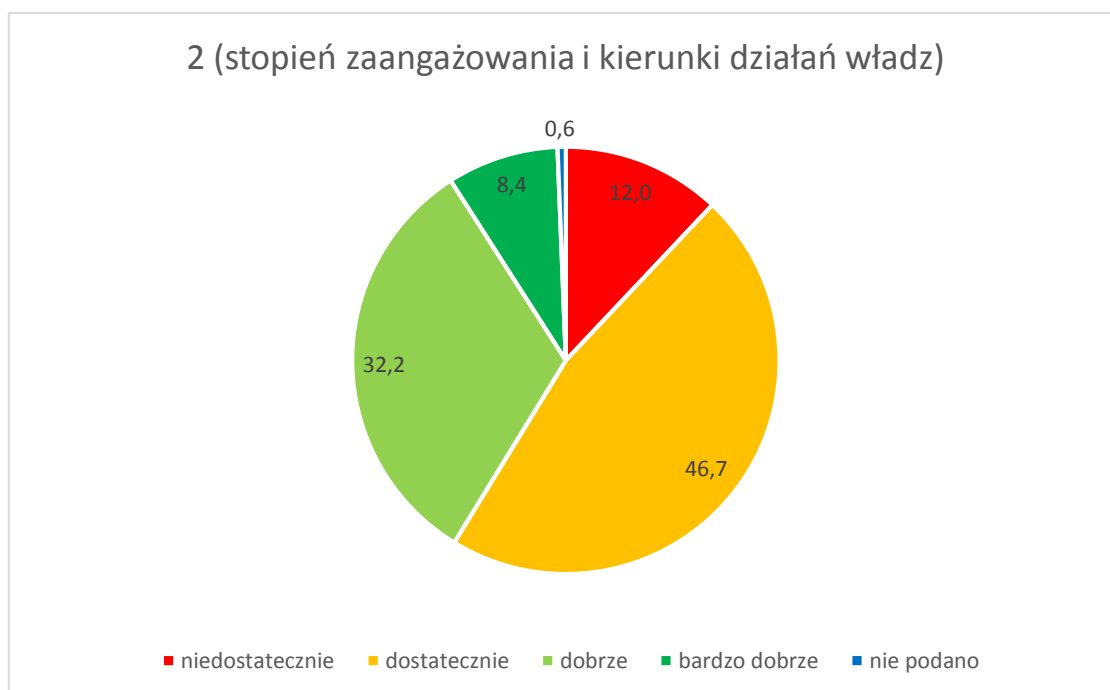

Ryc. 6. Ocena skali wpływu mieszkańców na sprawy lokalne, badanie M-P.R.S., 2017.

4.2. Ocena skali zaangażowania i kierunków działań władz Gminy

Zapytano respondentów, jak oceniają działanie władz Gminy, zarówno w kwestii zaangażowania jak i kierunków działań. Użycie pytania zamkniętego i skali niezrównoważonej analogicznej do skali ocen szkolnych (skala 1+3, z którą większość respondentów jest zaznajomiona), ma na celu wydobycie niuansu oceny określanej werbalnie jako „dostateczna” (skala zaangażowania i określania kierunków działań władzy). Określenie to wskazuje bowiem umiarkowaną akceptację, ale uzupełnioną o istotny z punktu widzenia władz Gminy ładunek braku satysfakcji względnie nie trafiania z działaniami w sedno problemów społecznych dostrzeganych z perspektywy przeciętnego obywatela. Zaproponowano proste cztery odpowiedzi z wymuszoną odpowiedzią kierującą (brak odpowiedzi neutralnej): niedostatecznie, dostatecznie, dobrze oraz bardzo dobrze. Zawarto także możliwość odmowy odpowiedzi lub uznania braku sprecyzowanej opinii w tej kwestii.

Zdecydowana większość respondentów, 46,7%, uznaje działania władz za dostateczne. Dobrą ocenę wystawia 32,2% ankietowanych. Aż 12% ocenia Władze, skalę zaangażowania i podejmowane kierunki działań niedostatecznie (jednoznacznie negatywnie). Przeciwną opinię – bardzo dobrą – o działaniach Władz ma 8,4% zapytanych. Odpowiedzi nie udzieliło lub wskazało niezdecydowanie zaledwie 0,6%.

Ryc. 7. Ocena stopnia zaangażowania i kierunku działań władz, badanie M-P.R.S., 2017.

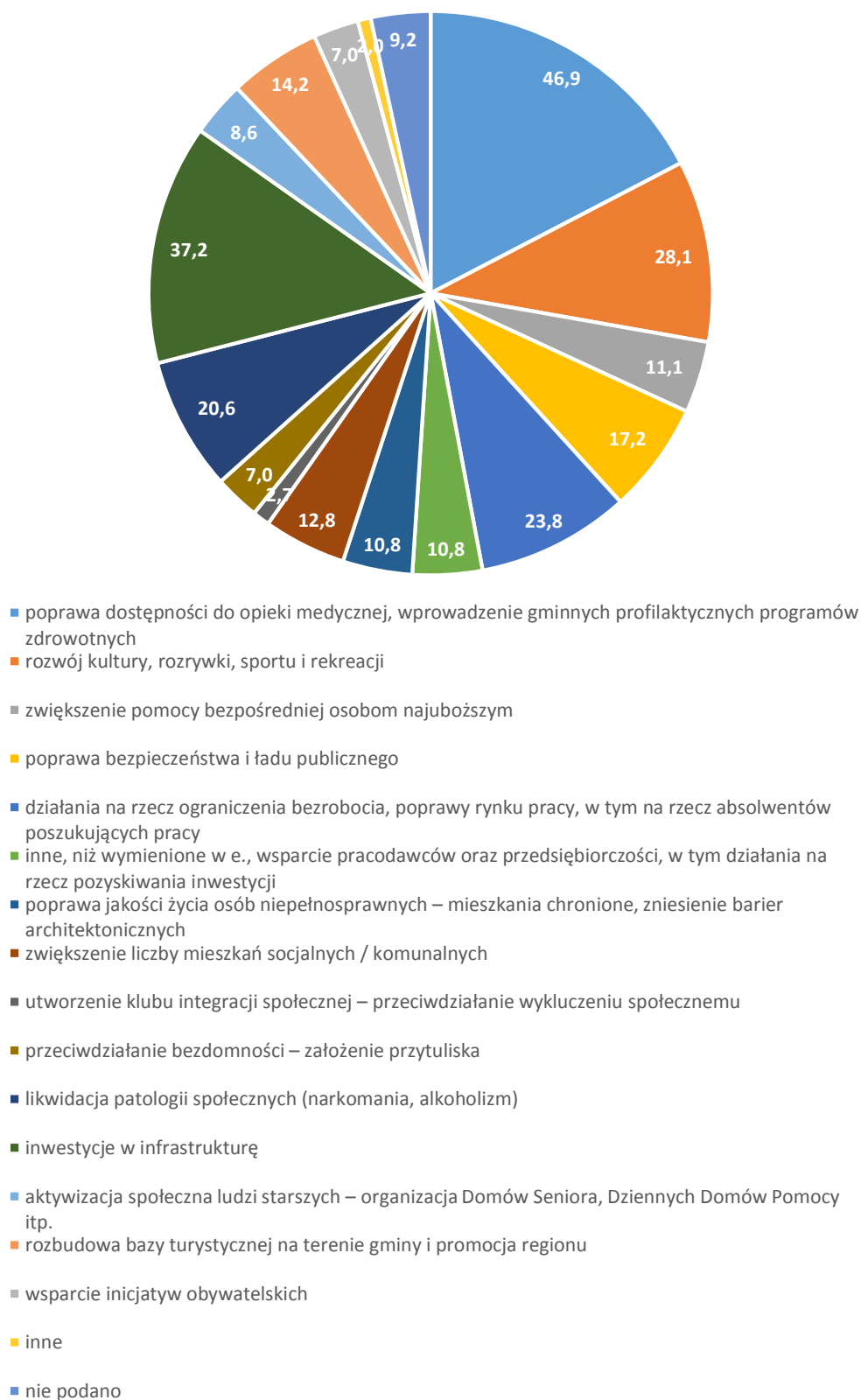
4.3. Diagnoza podstawowych problemów społeczno-gospodarczych

Bardzo istotne jest rozpoznanie, jak mieszkańcy widzą problematykę działań na polu społeczno-gospodarczym, a konkretnie jakie sfery życia społeczno-gospodarczego wymagają interwencji w pierwszej kolejności. Założono, że respondenci powinni mieć możliwość wskazania większej ilości problemów, ale by uzyskać skuteczne hierarchizowanie problemów ilość odpowiedzi w tym pytaniu ograniczono do trzech. Przyjęto także, że udzielenie większej ilości odpowiedzi, niż dopuszczalna, skutkujące potencjalnie nadmiernym odzwierciedleniem poglądów osób głosujących za wieloma opcjami wymaga sankcji polegającej na usunięciu wszystkich odpowiedzi szczególnych i wykazania ankiety jako wypełnionej w ramach tej odpowiedzi w sposób błędny.

Respondentom poddano piętnaście różnych definicji problemów występujących (potencjalnie) w Gminie, w ramach pytania półotwartego pozostawiono jednak możliwość dopisania jednego problemu określanego indywidualnie. Zawarto także możliwość odmowy odpowiedzi lub uznania braku sprecyzowanej opinii w tej kwestii.

Zdecydowana większość respondentów, 46,9%, uznaje za najpotrzebniejsze usprawnienie funkcjonowania służby zdrowia, w tym wprowadzenie Gminnych programów profilaktycznych. Na drugim miejscu wymieniane są inwestycje infrastrukturalne, które wyznacza 37,2% ankietowanych. Na miejscu trzecim wskazano potrzeby w zakresie działalności kulturalnej i sportowej – było to 28,1% respondentów. Ograniczenie bezrobocia widzi jako priorytet 23,8% ankietowanych, a likwidację patologii 20,6% zapytanych.

3 (priorytety rozwiązywania problemów społecznych)

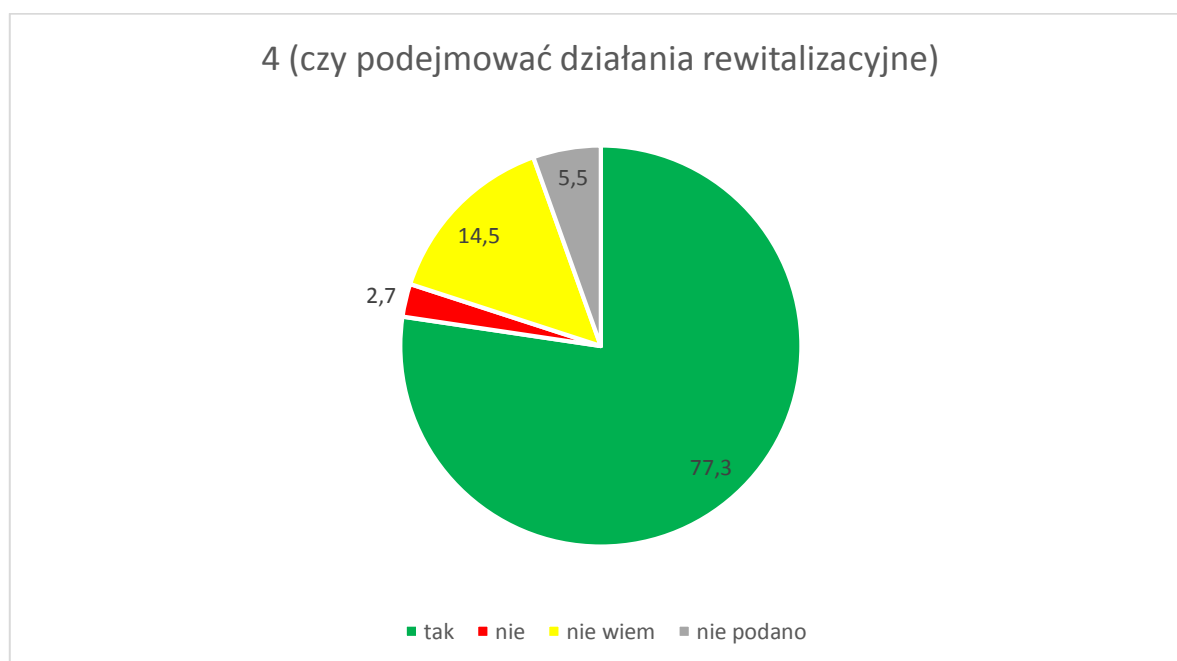
Ryc. 8. Wskazanie podstawowych problemów w Gminie Oborniki, badanie M-P.R.S., 2017.

Żadna z pozostałych opcji nie uzyskała 20,0%, jednak niektóre przekroczyły 12,0%: poprawę bezpieczeństwa i ładu publicznego wymieniło 17,2% zapytanych, rozbudowę bazy turystycznej i obsługi ruchu turystycznego 14,2%, a założenie przytuliska, by redukować lub eliminować bezdomność wskazało 12,8% respondentów. Wybór innych, niż predefiniowane, opcji zadeklarowało zaledwie 2% osób. Nieudzielenie odpowiedzi na niniejsze pytanie jest powiązane z dość dużą liczbą błędnie wypełnionych ankiet rozdawanych, gdyż wiele osób przekraczało limit maksymalny 3 możliwych odpowiedzi, stąd odpowiedzi nieważne wpłynęły na kategorię „odpowiedzi nie udzielono”, aż 9,2%.

4.4. Uznanie zasadności działań rewitalizacyjnych

Zapytano respondentów, czy uznają podejmowanie działania rewitalizacyjnego za zasadne. Pytanie zamknięte pozwalało na udzielenie logicznej odpowiedzi tak/nie względnie uchylenie się od odpowiedzi („nie wiem”).

Zdecydowana większość respondentów, 77,3%, uznaje podjęcie rewitalizacji za zasadne. Przeciwnego zdania, wskazując, że nie powinno się podejmować rewitalizacji, jest 2,7%. Niepewność lub brak woli zaprezentowania swojej opinii wyraziło 14,5% zapytywanych. Natomiast aż 5,5% udzieliło odpowiedzi błędnej lub w ogóle nie wskazało wybranej którejkolwiek opcji.

Ryc. 9. Głosowanie w sprawie zasadności wdrożenia procesów rewitalizacji, badanie M-P.R.S., 2017.

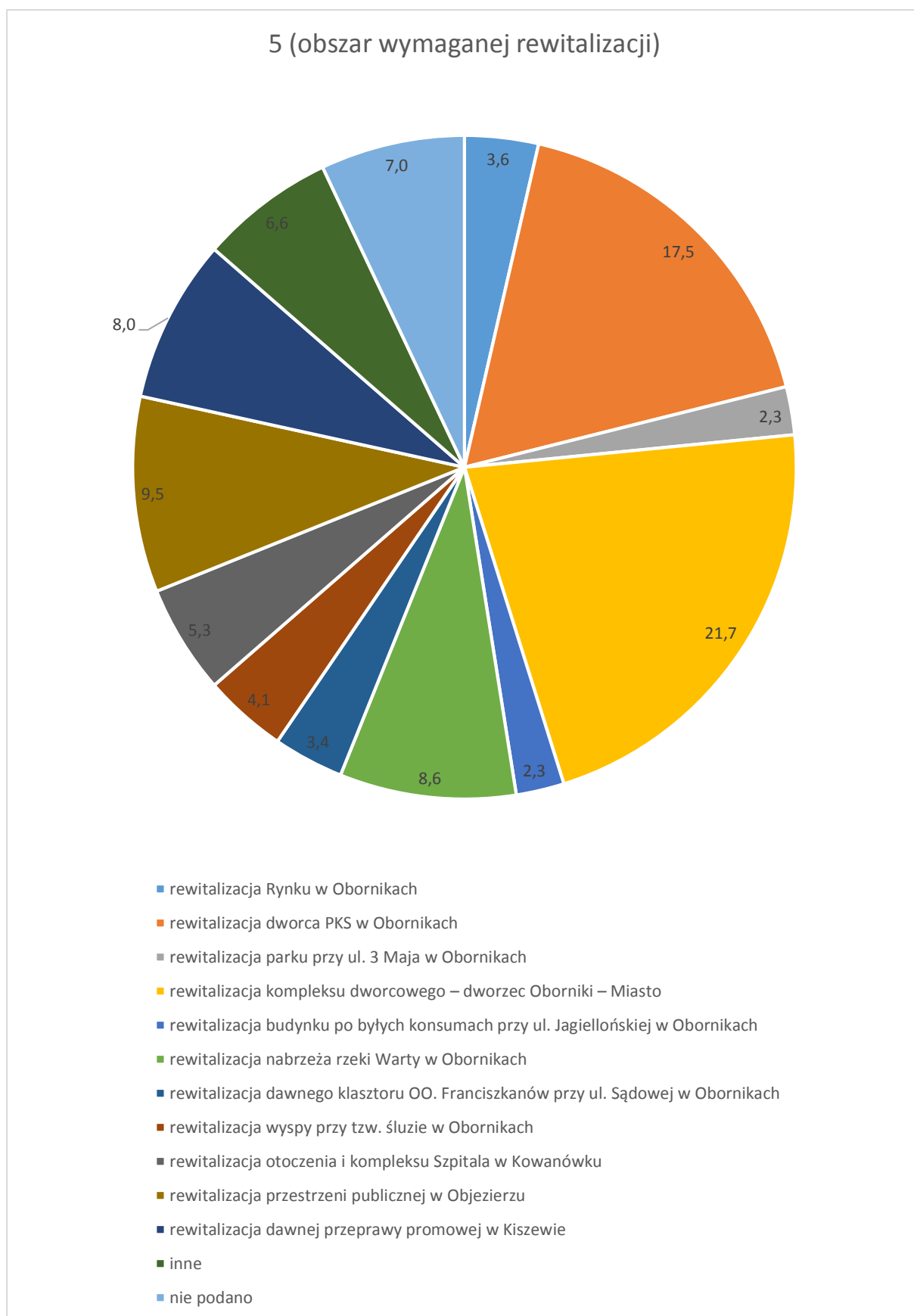
4.5. Lokalizacja przestrzenna działań rewitalizacyjnych

Pytanie piąte stanowi kulminację dla pozyskiwanych od respondentów opinii, gdyż ma bezpośrednie przełożenie na zaproponowane przez zespół badawczy opcje i, w konsekwencji, ujawnia też skalę trafności przeprowadzonych analiz przestrzennych, społecznych i ekonomicznych. Gdyby bowiem wachlarz wskazanych lokalizacji ogniskujących problemy społeczne był nietrafny, w znacznym stopniu pojawiać się powinny lokalizacje wymieniane jako „inne” (co jednak nie zawsze ma miejsce ze względu na mechanikę i psychologiczne uwarunkowania wypełniania ankiet – łatwiej wybrać predefiniowaną opcję) względnie następowałby niewyraźny rozrzut odpowiedzi.

Założono, że respondenci powinni mieć możliwość wskazania wyłącznie jednej lokalizacji dla skutecznego wyodrębnienia preferowanych miejsc interwencji, ale też by nie osłabiać ewentualnych opcji własnych (lokalizacji wskazywanych przez respondentów spoza katalogu predefiniowanego). Przyjęto także, że udzielenie większej ilości odpowiedzi, niż jedna dopuszczalna, skutkujące potencjalnie nadmiernym odzwierciedleniem poglądów osób głosujących za wieloma opcjami wymaga sankcji polegającej na usunięciu wszystkich odpowiedzi szczególnych i wykazania ankiety jako wypełnionej w ramach tej odpowiedzi w sposób błędny.

Respondentom poddano jedenaście różnych lokalizacji szczególnych, z czego aż osiem dotyczyło Obornik (miasto), a trzy terenów wiejskich. Przy konstruowaniu zestawu lokalizacji przyjmowano potencjał, jaki dana lokalizacja posiada, by wywołać maksymalny efekt dla maksymalnej liczby użytkowników przy minimalnym areale i/lub skali terytorialnego zaangażowania, by te efekty osiągnąć. Wskazana dysproporcja na rzecz terenów miejskich była zatem podyktowana tym, że z wielu tych lokalizacji korzystają intensywnie także mieszkańcy wsi. W ramach pytania pótotwartego pozostawiono możliwość dopisania jednej, własnej lokalizacji preferowanej do przeprowadzenia rewitalizacji. Zawarto także możliwość odmowy odpowiedzi lub uznania braku sprecyzowanej opinii w tej kwestii.

Zdecydowana większość respondentów, 21,7%, lokalizuje najpilniejsze działania rewitalizacyjne w węźle dworcowym Oborniki-Miasto (dworzec PKP i otoczenie). Dworzec autobusowy i otoczenie to obszar drugi pod względem ilości głosów – 17,5%. Te dwa miejsca wyraźnie odstają od pozostałych, bowiem żadna inna opcja nie uzyskała większej ilości głosów, niż 10%. Wyodrębniła się jednak grupa lokalizacji, mających zdecydowanie większe poparcie, niż 5%. Na trzecim miejscu wymieniono przestrzeń publiczną w Objezierzu, co wskazało 9,5% ankietowanych. Na miejscu czwartym wskazano brzegi rzeki Warty na odcinku miejskim – potrzebę przekształceń i unormowania tej niezagospodarowanej dziś w sposób uporządkowany ważnej przestrzeni integrującej organizm miejski – 8,6%. Z kolei przeprawę w Kiszewie wskazało 8,0% respondentów.

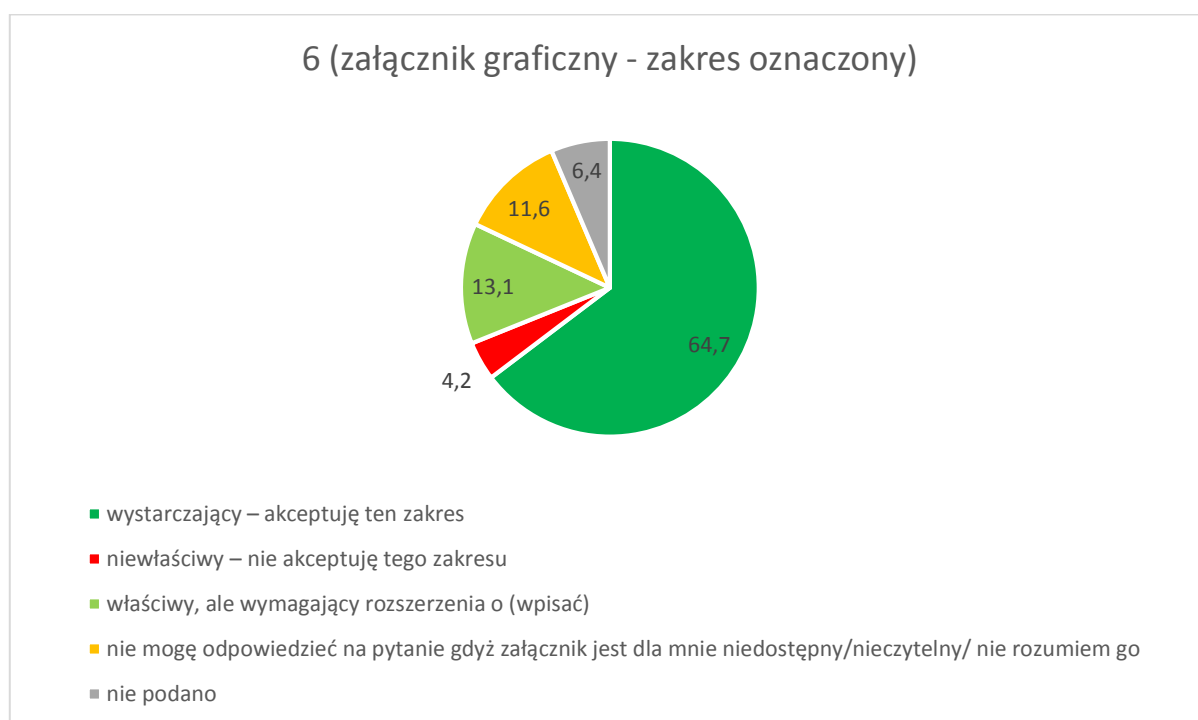

Ryc. 10. Wskazanie lokalizacji przeprowadzenia interwencji rewitalizacyjnej, badanie M-P.R.S., 2017.

Żadna z pozostałych opcji nie uzyskała więcej, niż 5,3%. Opcje wymieniane indywidualnie przez respondentów w ramach odpowiedzi „inne”, choć łącznie stanowią 6,6%, to nie wyłoniły żadnej konkretnej lokalizacji, dla której wsparcie deklarowałoby więcej, niż 2,5% respondentów. Nieudzielenie odpowiedzi na niniejsze pytanie jest powiązane z dość dużą liczbą błędnie wypełnionych ankiet rozdawanych, gdyż wiele osób nie respektowało limitu 1 możliwej odpowiedzi, stąd odpowiedzi nieważne wpłynęły na kategorię „odpowiedzi nie udzielono”. Było tu jednak nieco mniej błędów, niż w przypadku pytania koniunktywnego, tu skala błędów lub braku odpowiedzi sięgnęła 7,0%, co ze względu na znacznie mniejsze ryzyko popełnienia błędu (mechanika wskazywania jednej odpowiedzi) świadczy o tym, że część respondentów swobodnie potraktowała materię odpowiedzi na to pytanie.

4.6. Ocena wyznaczonego zakresu terytorialnego jako obszaru rewitalizacji

Ostatecznie przedmiotem debaty jest zakres terytorialny wyznaczonego obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. W związku z tym ankieta musi sprostać dość trudnemu do przewyższenia problemowi – dotarcia do respondentów z informacją oznaczoną na załączniku graficznym. Odbiór takiego załącznika jest limitowany wielkością reprezentacji (małą skalą w kontekście technicznych możliwości zaprezentowania respondentom ankiety rozdawanej załącznika graficznego – niepraktyczne jest tu operowanie formatem dużym, np. A2 i większymi), techniką reprezentacji – opracowania graficznego samego załącznika i jego czytelności, zdolnością do odczytywania materiałów kartograficznych przez respondenta i szeregiem innych czynników.

Ryc. 11. Określenie prawidłowości wyznaczenia obszaru rewitalizacji, badanie M-P.R.S., 2017.

Odzwierciedlenie tych ograniczeń zapisano w katalogu odpowiedzi dla tego półotwartego pytania. Zaoferowano respondentom możliwość zaakceptowania załącznika bez zmian, odrzucenia go, przyjęcia ze zmianami – załącznik graficzny służył również do wskazania granic proponowanych zmian (względnie opisanie, jakiego miejsca powinna zmiana dotyczyć). Respondenci mogli również ocenić sam załącznik stwierdzając, że jest nieczytelny lub że mają wątpliwości co do możliwości wypowiedzi na temat zawartości tego załącznika. Mogli także uchylić się od odpowiedzi.

Zdecydowana większość respondentów, 64,7%, uznaje załącznik za dokument do zaakceptowania w pełni. Za ledwie 4,2% uznało załącznik za niewłaściwy. Około 13,1% odpowiadających uznaje załącznik za niewystarczający. Osoby te (niektóre z nich) wskazały konieczność rozszerzenia obszaru rewitalizacji (praktycznie nie ma wniosków o zmniejszenie obszaru), głównie dotyczyło to terenów położonych we wsi Wargowo. Załącznik uznało za nieczytelny 11,6% zapytywanych. Nie udzieliło odpowiedzi 6,4% respondentów.

5. Wnioski

Wyniki przeprowadzonego badania, odzwierciedlającego element partycypacji społecznej w ramach procedur prowadzonych zgodnie z przepisami ustawy o rewitalizacji, są bardzo istotne i wpływają poszerzająco na rozumienie problematyki rewitalizacji na terenie Gminy Oborniki. Choć ilość ankiet otrzymanych nie osiągnęła pułapu optimum, to przekroczyła znacząco ilość minimalną i dała znaczący impuls do ostatecznego ukształtowania propozycji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, wspólnie z innymi procedurami partycypacyjnymi (wnioski).

Mieszkańcy Gminy Oborniki mają przekonanie o umiarkowanej możliwości wywierania wpływu na kierunek zmian, działań w Gminie. Oceniają możliwości oddziaływania obywatelskiego, który choć różnie definiowany przez poszczególne osoby, w grupie rysuje się stosunkowo neutralnie. Należy uznać, że z jednej strony jest to brak właściwie ukształtowanej świadomości skali możliwego działania obywatelskiego i sposób organizowania się, a także doraźny charakter zainteresowania sprawami wspólnoty, ale i niedomagają tu mechanizmy ustawowe, a przede wszystkim działania organizacji promujących właściwe postawy obywatelskie, co, warto zauważyć, trudno uznać za podstawowy obszar działania władz jednostki samorządu terytorialnego.

Wskazując na powyższy aspekt należy skomentować percepcję działania władz. Są one akceptowane, ale całkiem znaczny odsetek mieszkańców wydaje się nie być do końca usatysfakcjonowany podejmowanymi decyzjami, kierunkiem aktywności radnych i burmistrza. Oceniają ich działania raczej pozytywnie, ale istnieją również stosunkowo duże pokłady niezadowolenia z rzeczy związanych z bytem i codziennością, o które – zasadnie bądź bezzasadnie, ale jednak obwiniani mogą być radni i burmistrz. Część z tej negatywnej percepcji można przypisać ogólnym realiom funkcjonowania samorządów, dla których ramy działania tworzą przepisy ustaw i przepisów wykonawczych. Jednak należy uznać, że część tych opinii odnosi się do bliżej niesprecyzowanego poczucia braku odwzorowania potrzeb społecznych – silnie uwarunkowanego subiektywnym punktem widzenia każdego z respondentów, ale w ujęciu społeczności lokalnej – intersubiektywnym, mającym przełożenie na zdolność do utożsamiania się i współdziałania z wybraną reprezentacją Gminy.

Ankieta zaproponowała 15 różnych obszarów problemowych, większość z nich ułożona wspólnie z reprezentantami władzy wykonawczej (przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Obornikach). Jak pokazały późniejsze wyniki odpowiedzi na pytanie 5, w zakresie wymienianych problemów pominięto dwa istotne aspekty, z których jedno jest zbyt abstrakcyjnym pojęciem by skutecznie móc uwzględnić je w wachlarzu opcji do wyboru (dostępność, łączność/połączenia – *accessibility, connectivity*), wiąże

się jednak z drugą definicją – zwiększenia potencjału komunikacyjnego i połączeń aglomeracyjnych. To właśnie wynika ze wskazań, preferujących ewidentnie dwa węzły komunikacyjne w mieście Oborniki. Wyraźnie trzeba stwierdzić, że wątki powiązań przestrzennych, budowania sieci komunikacyjnej, pojawiają się także w różnym stopniu reprezentacji także w innych wypowiedziach, tych zindywidualizowanych (kwestia ul. Polnej w Obornikach, dworzec Oborniki obok dworca Oborniki-Miasto, obwodnica Obornik, przeprawa mostowa, generalnie mosty przez Wartę). Choć na drugim miejscu wśród problemów wymienia się infrastrukturę, to rewitalizacja nie ogniskuje się na samej infrastrukturze i tę odpowiedź dla potrzeb programu należałoby poddać interpretacji – wprowadzania takiej infrastruktury, która w bezpośredni sposób oddziaływałaby na jakość nie tyle komfortu życia i dostępności *sensu stricto*, lecz dostępności rozumianej jako zdolności przestrzennej do podtrzymywania integracji społecznej (a nie przemieszczania się np. do szkoły, do pracy itp.). Wątpliwości do pewnego stopnia może też budzić zdecydowany wybór sfery zdrowotnej, jako lidera problemowego podejścia do kwestii rewitalizacji. Mowa tu wprawdzie o programach profilaktyki realizowanej na szczeblu gminnym, ale wydaje się niezbędne zauważenie, że tego wyboru na grunt zdefiniowany ustawowo, jeśli chodzi o cele rewitalizacji, nie da się przenieść *explicite*. Oznacza to raczej perspektywę koordynacji programów gminnych wspartych działaniami organizacyjno-przestrzennymi. To rozwój kultury, sportu i rekreacji, wspieranie procesów przeciwdziałających bezrobociu i likwidacja patologii społecznych to najbardziej typowe z podejmowanych w ramach rewitalizacji kwestii.

Jest zarówno społeczne przyzwolenie na prowadzenie rewitalizacji, jak i poparcie to jest przeważające, sięga bowiem ponad 77%. Nie pozwala to jednak zignorować głosów odmiennych bądź wahających się, czy też opinii osób milczących. Pytanie zdaje się być stosunkowo oczywiste – implikując perspektywę zmiany na lepsze domaga się wręcz odpowiedzi twierdzącej, potencjalnie wprowadzając sugestię takiej odpowiedzi (*bias*). Ale jest to również probierz z jednej strony mechanicznego potwierdzania przez respondentów pewnych idei (widoczny w niespójności niektórych odpowiedzi), z drugiej jednak braku wystarczającej wiedzy o rewitalizacji i wypracowanych na szczeblu gminnym (w całym kraju) mechanizmów kanalizujących ludzką aktywność, także – a może przede wszystkim – brak realnych mechanizmów stabilizujących działalność organizacji, stowarzyszeń lub innych grup interesariuszy, którzy naprawdę mogliby wnieść wiele do kształtowania pozytywnych przemian.

Ankieta bardzo przysłużyła się wypracowaniu kształtu terytorialnego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Głosy z partycypacji społecznej i ankiet mają bowiem swoje odzwierciedlenie w ostatecznie proponowanym do uchwalenia projekcie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przede wszystkim potwierdziła się propozycja zespołu badawczego, by oprócz stosunkowo oczywistych terenów dworca PKP i dworca PKS (1 i 2 miejsce), a także obszaru staromiejskiego (który nie uzyskał wcale wielu głosów w badaniu), ująć także w sposób zintegrowany dolinę rzeki Warty (4 miejsce), jak również włączyć znacznie szerzej tereny wiejskie – przeprawę w Kiszewie (5 miejsce) i przestrzeń

publiczną w Objezierzu (3 miejsce). Do ostatecznego kształtu propozycji obszarów określanych zgodnie z przepisami ustawy dołączono także silnie eksponowany przez lokalną społeczność koncept poszerzenia terenów w Wargowie. Tu istotne jest słowo wyjaśnienia, bowiem zarówno teren w Wargowie, jak i postulat placu zabaw w Dąbrówce Leśnej (Nadleśnictwo) zyskały w głosowaniu po 2,5% głosów, jednak do projektu uchwały należało wziąć zbiorczy efekt partycypacji społecznej. Podczas gdy za placem zabaw zainteresowani głosowali wyłącznie w toku prowadzenia ankiety i wynik 2,5% trudno uznać za znaczący, identyczny wynik z ankiety wsparty był wnioskami i zabieganiem mieszkańców Wargowa o odzwierciedlenie ich przekonania o optymalnym kształcie obszaru rewitalizacji w wymienionej wsi.

Podsumowując, uznaje się za ważny wkład informacji pozyskanych w toku procedury partycypacyjnej, w szczególności badania preferencji społecznych wyrażonych omawianą tu ankietą. Jest to również udokumentowanie procesu ewidentnej pozytywnej reakcji włączenia wniosków społecznych, przy uwzględnieniu siły ich artykulacji i eksperckiej ocenie możliwych, potencjalnych skutków społecznych, w proces podejmowania decyzji o ważnych dla Gminy dokumentach. Pamiętać trzeba, że *vox populi* jest bardzo istotny, lecz nie zawsze musi prowadzić do przesądzenia o racjonalnie wydanych, a przecież mocno ograniczonych zasobów finansów publicznych, jakimi Gmina dysponuje.

Referencje

- Barełkowski, R. i Barełkowska, K.: 2003, Struktura metody planowania przestrzennego P.R.S. – podstawy teoretyczne, w R. Barełkowski (red.), *Przestrzeń architektury a przestrzeń kulturowa*, Ośrodek Wydawnictw Naukowych, Poznań, 7-22.
- Barełkowska, K. i Barełkowski, R. (50%): 2005, EcoMEM: Evaluating the architectural environment in planning procedures, w R. Barełkowski (red.), *The Incalculability of architecture <Nieobliczalność architektury>*, Ośrodek Wydawnictw Naukowych, Poznań, 23-29.
- Barełkowski, R.: 2005, Web-based social participation in the process of town planning, w J. P. Duarte, G. Duclasoares i A. Zita Sampaio (red.), *Digital Design: The Quest for New Paradigms*, materiały konferencyjne, 23rd ECAADE International Conference, Technical University of Lisbon, Lizbona, 557-564.
- Barełkowski, R.: 2005, Multi-Level Social Participation (MLSP) – an educative aspect of architect-user interaction in design practice, w R. Barełkowski (red.), *The Incalculability of architecture <Nieobliczalność architektury>*, Ośrodek Wydawnictw Naukowych, Poznań, 103-108.
- Barełkowski, R.: 2006, Culturally and contextually sensible strategies of spatial planning. CSSM: Methodology – System – Application, w C. Wang, Q. Sheng i C. Sezer (red.), *Modernization & Regionalism. Re-inventing the Urban Identity*, Beijing, TU Delft in co-operation with Tsinghua University Beijing and NTU Taipei Tyler School of Art, Delft, vol. 1, 67-74.
- Barełkowski, R.: 2008, Wybrane elementy CSSM – kompleksowego systemu zarządzania przestrzenią w ochronie krajobrazu kulturowego, w U. Myga-Piątek i K. Pawłowska (red.), *Zarządzanie krajobrazem kulturowym*, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego Polskiego Towarzystwa Geograficznego Nr 10, Sosnowiec, 294-301.
- Barełkowski, R.: 2008, Web-based support for social participation and education in planning procedures, w M. Muylle (red.), *Architecture "in Computro"*, materiały konferencyjne, 26th ECAADE International Conference, University College of Antwerpen, College of Design Sciences, The Higher Institute of Architectural Sciences, Antwerp, 823-828.
- Barełkowski, R.: 2009, Involving social participation in the preservation of heritage: The experience of Greater Poland and Kujavia, w C. A. Brebbia i E. Tiezzi (red.) *Ecosystems and Sustainable Development VII*, 7th International Conference ECOSUD, 8-10 July 2009, Wessex Institute of Technology, WIT Press, Southampton & Boston, 435-446.
- Barełkowski, R.: 2014, Problemy implementacji projektowania partycypacyjnego w Polsce, *Przestrzeń i Forma*, 22, vol. 3, Polska Akademia Nauk Oddział w Gdańsku, Szczecin, 25-46.
- Barełkowski, R.: 2012, The Edge of the [dis]Order, w M. Pacetti, G. Passerini, C. A. Brebbia, G. Latini (red.) *The Sustainable City VII. Urban Regeneration and Sustainability*, 7th International Conference on Urban Regeneration and Sustainability, 7-9 May 2012, Wessex Institute of Technology, WIT Press, Southampton & Boston, 759-770.

- Barełkowski, R., Barełkowska, K., Chlasta, L., Janusz, J., Wardęski, Ł.: 2016, Time-space of the city. FAST: sampling and planning for sustainable development, *Przestrzeń i Forma*, 25, Polska Akademia Nauk Oddział w Gdańsku, Szczecin, 151-186.
- Barełkowski, R., Wardęski, Ł., Wojtyra, B.: 2016, Metodologiczne i praktyczne aspekty oceny aktualności stadium i planów miejscowych na rzecz kreacji polityki przestrzennej <Methodological and Practical Aspects of the Assessment of Validity of Development Study for Creation of Spatial Policy, *Przestrzeń i Forma*, 28, Polska Akademia Nauk Oddział w Gdańsku, Szczecin, 143-164.
- Luck, R.: 2003, Dialogue in Participatory Design, *Design Studies*, Vol. 24, 523-535.
- Meyer, J.: 2011, *Participation in Planning and Design of Public Open Space*, Department of Landscape Architecture and Regional Planning, University of Massachusetts, Amherst.
- Sanoff, H.: 2000, *Community Participation Methods in Design and Planning*, John Wiley and Sons, New York.

Załącznik nr 1

Adnotacje własne respondentów w pytaniu nr 3

Wykaz adnotacji własnych wpisanych przez respondentów w ramach odpowiedzi na pytanie 3 wraz z podaniem numeru ankiety (P – ankieta rozdawana, E – ankieta w ramach CAWI):

- inwestycje w małych wioskach (P133)
- budowa i modernizacja dróg wiejskich (P134)
- stołówki dla osób starszych (P160)
- organizacja stołówki – tanie posiłki (P163)
- stołówka w byłych koszarach (?) (P164)
- wsparcie dla przedsiębiorców i przedsiębiorczości (E028)
- wsparcie dla przedsiębiorców i przedsiębiorczości (E046)
- ścieżki pieszo-rowerowe (P0397)
- bezpłatne lub tanie zajęcia dla dzieci i młodzieży (P405)
- co najmniej 8 godzinne przedszkole w mieście (P478)
- wsparcie rozwoju szkolnictwa (P485)

W zasadzie wszystkie wymienione problemy w ujęciu ilościowym można by pomijać. Warto jednak odnotować, że wskazano tu wsparcie dla przedsiębiorców, tak często pomijany aspekt społeczny ze względu na to, że pracodawcy zazwyczaj stanowią ledwie ułamek pracobiorców, którzy rzadko wykazują zdolność do patrzenia z perspektywy osób i podmiotów organizujących miejsca pracy. Najczęściej wymieniane opcje:

1. Wsparcie dla przedsiębiorców i przedsiębiorstw wsparły 2 osoby, co daje 0,03% respondentów.
2. Są też rozrzucone terytorialnie, ale tematycznie spójne wizje problemu żywienia osób nie dysponujących wystarczającymi środkami do życia, w tym osób starszych, łącznie z 3 głosami, co daje 0,5%.

Załącznik nr 2

Adnotacje własne respondentów w pytaniu nr 5

Wykaz adnotacji własnych wpisanych przez respondentów w ramach odpowiedzi na pytanie 5 wraz z podaniem numeru ankiety (P – ankieta rozdawana, E – ankieta w ramach CAWI):

- dokończenie infrastruktury na ul. Polnej (P015)
- OOK (P036)
- chodnik do Szamotuł (P111)
- rewitalizacja ul. Polnej (P130)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P218)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P219)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P220)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P222)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P223)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P224)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P225)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P226)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P227)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P228)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P229)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P231)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P232)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P233)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P234)
- plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (P235)
- rewitalizacja dworca Oborniki (główny – nie Miasto) (P313)
- odbudowa boiska w Ocieszynie (P385)
- OOK (P403)
- chodnik przy ul. 11 Listopada (P431)

- duży most (P435)
- droga rowerowa do Łukowa i Żernik (P445)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P448)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P450)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P451)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P452)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P454)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P455)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P456)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P457)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P458)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P459)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P460)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P461)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P462)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P463)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P464)
- poszerzenie terenu w Wargowie (P465)

Najczęściej wymieniane opcje:

1. *Ex aequo* największą ilość głosów respondentów otrzymały dwie propozycje, obie po 16. Są to plac zabaw w Dąbrówce Leśnej (Nadleśnictwo) oraz poszerzenie terenu rewitalizacji w Wargowie. W obu przypadkach oznacza to 2,5% udziału respondentów dla każdej z wymienionych opcji.
2. Po 2 osoby wskazują na konieczność interwencji na ul. Polnej w Obornikach oraz w sprawie Obornickiego Ośrodka Kultury, co daje dla każdej z tych opcji 0,3%.

Załącznik nr 3

Adnotacje własne respondentów w pytaniu nr 6

Wykaz adnotacji własnych wpisanych przez respondentów w ramach odpowiedzi na pytanie 6 wraz z podaniem numeru ankiety (P – ankieta rozdawana, E – ankieta w ramach CAWI):

- obwodnica Obornik (P016)
- „więcej szczegółowo” (P055)
- pałac w Rożnowie (P069)
- BZK Kowanówko / Rożnowo (P097)
- światłowody w Kowanówku (P102)
- światłowody w Kowanówku (P104)
- Popówko, Urbanie (P111)
- Popówko, Urbanie (P114)
- bez wyjaśnień (P123)
- ul. Polna w Obornikach (P131)
- sala gimnastyczna w Maniewie (P140)
- ścieżka turystyczna Stobnica - Słonawy (P242)
- ścieżka turystyczna Stobnica - Słonawy (P243)
- ścieżka turystyczna Stobnica - Słonawy (P244)
- ścieżka turystyczna Stobnica - Słonawy (P245)
- obwodnica Obornik (P246)
- ścieżka turystyczna Stobnica - Słonawy (P258)
- ścieżka turystyczna Stobnica - Słonawy (P259)
- ścieżka turystyczna Stobnica - Słonawy (P261)
- wymagający rozszerzenia (E002)
- wymagający rozszerzenia (E003)
- wymagający rozszerzenia (E007)
- wymagający rozszerzenia (E011)
- wymagający rozszerzenia (E012)

- wymagający rozszerzenia (E014)
- wymagający rozszerzenia (E016)
- wymagający rozszerzenia (E018)
- wymagający rozszerzenia (E019)
- wymagający rozszerzenia (E021)
- wymagający rozszerzenia (E022)
- wymagający rozszerzenia (E023)
- wymagający rozszerzenia (E025)
- wymagający rozszerzenia (E026)
- wymagający rozszerzenia (E032)
- wymagający rozszerzenia (E035)
- wymagający rozszerzenia (E037)
- wymagający rozszerzenia (E039)
- wymagający rozszerzenia (E040)
- wymagający rozszerzenia (E041)
- wymagający rozszerzenia (E049)
- wymagający rozszerzenia (E052)
- wymagający rozszerzenia (E057)
- wymagający rozszerzenia (E059)
- wymagający rozszerzenia (E063)
- wymagający rozszerzenia (E064)
- wymagający rozszerzenia (E067)
- wymagający rozszerzenia (E069)
- wymagający rozszerzenia (E071)
- wymagający rozszerzenia (E074)
- wymagający rozszerzenia (E076)
- wymagający rozszerzenia (E080)
- wymagający rozszerzenia (E082)
- wymagający rozszerzenia (E085)
- wymagający rozszerzenia (E087)
- wymagający rozszerzenia (E089)
- wymagający rozszerzenia (E091)
- wymagający rozszerzenia (E092)
- wymagający rozszerzenia (E093)

- wymagający rozszerzenia (E095)
- wymagający rozszerzenia (E096)
- wymagający rozszerzenia (E099)
- wymagający rozszerzenia (E102)
- wymagający rozszerzenia (E103)
- wymagający rozszerzenia (E104)
- wymagający rozszerzenia (E107)
- wymagający rozszerzenia (E114)
- wymagający rozszerzenia (E118)
- wymagający rozszerzenia (E123)
- wymagający rozszerzenia (E126)
- wymagający rozszerzenia (E129)
- wymagający rozszerzenia (E131)
- wymagający rozszerzenia (E136)
- wymagający rozszerzenia (E139)
- wymagający rozszerzenia (P390)
- wymagający rozszerzenia (P393)
- Uścikowo Folwark (P397)
- błędne umieszczenie wpisu – wpis dotyczy problemu, a nie lokalizacji – poprawa bezpieczeństwa (P401)
- wymagający rozszerzenia (P428)
- wymagający rozszerzenia (P435)
- Uścikowo Folwark (P436)
- droga rowerowa i chodnik do Łukowa (P445)
- Wargowo (P448)
- Wargowo (P452)
- stacja kolejowa Wargowo (P460)
- rozwój inwestycji w miejscowościach o najniższym kapitale społecznym (P485)

Najczęściej wymieniane opcje:

3. Ogólny postulat rozszerzenia obszaru rewitalizacji bez określania granic tego rozszerzenia. Na tę opcję głosowało 58 osób, co daje 9,0% respondentów.
4. Można jeszcze wyróżnić ścieżkę turystyczną Stobnica – Słonawy z 7 głosami, co daje 1,1%.
5. Pozostałe opcje są pomijalne, wymieniało je maksymalnie 2 respondentów.

6. Godne uwagi są głosy niezbyt popularne, ale dotyczące ważnych kwestii społecznych – obwodnica (dostępność, powiązania – *accessibility, connectivity*) oraz wskazanie potrzeb społeczności o niskim kapitale społecznym.